

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 13.2.2006
COM(2006) 62 τελικό

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

Κοινή έκθεση για την κοινωνική προστασία και την κοινωνική ένταξη 2006

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1.	ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
2.	ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΝ ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ.....	4
(α)	Προώθηση της κοινωνικής συνοχής και των ίσων ευκαιριών για όλους μέσω επαρκών, προσβάσιμων, οικονομικά βιώσιμων, ευπροσάρμοστων και αποτελεσματικών συστημάτων κοινωνικής προστασίας και πολιτικών κοινωνικής ένταξης	4
(β)	Στενή αλληλεπίδραση με τους στόχους της Λισσαβώνας για την επίτευξη μεγαλύτερης οικονομικής ανάπτυξης και περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας και με τη στρατηγική βιώσιμης ανάπτυξης της ΕΕ.....	6
(γ)	Ενίσχυση της διακυβέρνησης, της διαφάνειας και της συμμετοχής των ενδιαφερομένων στο σχεδιασμό, την εφαρμογή και την παρακολούθηση της πολιτικής	7
3.	ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΠΤΥΧΕΣ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΑΜΣ.....	8
3.1.	Καταπολέμηση της φτώχειας και του αποκλεισμού: έντονη προσπάθεια αλλά κενό εφαρμογής	8
3.2.	Επαρκείς και βιώσιμες συντάξεις: οι μεταρρυθμιστικές προσπάθειες συνεχίζονται...	9
3.3.	Υγεία και μακροχρόνια περίθαλψη: τα πρώτα βήματα υπογραμμίζουν τη σημασία των ζητημάτων αυτού του τομέα	10

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

Κοινή έκθεση για την κοινωνική προστασία και την κοινωνική ένταξη 2006

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι πολιτικές της Ευρώπης για την κοινωνική προστασία και την κοινωνική ένταξη αντιμετωπίζουν σημαντικές προκλήσεις. Ο παγκόσμιος ανταγωνισμός, ο αντίκτυπος των νέων τεχνολογιών και ο γηράσκων πληθυσμός διαμορφώνουν το μακροπρόθεσμο πολιτικό πλαίσιο. Η ασθενής ανάπτυξη, η υψηλή ανεργία και οι επίμονες ανισότητες πρέπει να αντιμετωπιστούν βραχυπρόθεσμα. Στο Hampton Court, τον Οκτώβριο, οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων συζήτησαν σχετικά με το πώς μπορούν να υποστηριχθούν τα κοινωνικά συστήματα της Ευρώπης ενόψει των προκλήσεων αυτών και, παράλληλα, πώς μπορούν να συμβάλουν στην επιτυχή αντιμετώπισή τους. Με τη συμβολή της, η οποία υιοθετήθηκε σε μεγάλο βαθμό στα συμπεράσματα της προεδρίας, η Επιτροπή ζήτησε την «ενίσχυση μέσων όπως οι ολοκληρωμένες κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ για την ανάπτυξη και την απασχόληση και την ενίσχυση της αλληλεπίδρασής τους με αποτελεσματικότερο συντονισμό σε επίπεδο ΕΕ στον τομέα της κοινωνικής προστασίας».

Προηγουμένως, η αναθεώρηση της στρατηγικής της Λισσαβώνας την άνοιξη του 2005 είχε θέσει μια διπλή πρόκληση για τις εργασίες στο πλαίσιο της ανοικτής μεθόδου συντονισμού (ΑΜΣ) για την κοινωνική προστασία και την κοινωνική ένταξη. Εντόπισε ένα χάσμα μεταξύ των κοινών ευρωπαϊκών στόχων και των πολιτικών που θεσπίστηκαν για την επίτευξή τους – για την ΑΜΣ· αυτό σημαίνει ότι η διαδικασία έπρεπε να προχωρήσει πέρα από τον προσδιορισμό των γενικών αρχών προκειμένου να επικεντρωθεί στην αποτελεσματικότητα των πολιτικών. Δεύτερον, μολονότι επισημάνθηκε εκ νέου η σημασία της κοινωνικής διάστασης της στρατηγικής, υπογραμμίστηκε η ανάγκη επικέντρωσης των προσπαθειών της πολιτικής στη δημιουργία υψηλότερης ανάπτυξης και περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας. Ως εκ τούτου, απαιτείται στενότερη αλληλεπίδραση μεταξύ της ΑΜΣ για την κοινωνική προστασία και την κοινωνική ένταξη, με την επικέντρωσή της στην παροχή υψηλού επιπέδου κοινωνικής προστασίας και κοινωνικής συνοχής, και των πολιτικών για την απασχόληση και την ανάπτυξη. Παράλληλα, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ζήτησε από την Ένωση και τα κράτη μέλη να δώσουν προτεραιότητα, στο πλαίσιο της στρατηγικής για την κοινωνική ένταξη, στη βελτίωση της κατάστασης των πιο ευάλωτων νέων και στην ανάληψη πρωτοβουλιών για την πρόληψη της επαγγελματικής αποτυχίας, ως συμβολή στο ευρωπαϊκό σύμφωνο για τους νέους.

Η παρούσα δεύτερη έκθεση για την κοινωνική προστασία και την κοινωνική ένταξη ανταποκρίνεται άμεσα στην πρόκληση της συνόδου κορυφής του Hampton Court και της Λισσαβώνας και βασίζεται στην ανακοίνωση του 2003 με τίτλο «Ενίσχυση της κοινωνικής διάστασης της στρατηγικής της Λισσαβώνας: εξορθολογισμός του ανοικτού συντονισμού στον τομέα της κοινωνικής προστασίας»¹. Έχει καταρτιστεί σύμφωνα με τα σχέδια και τις δηλώσεις πολιτικής που διατυπώθηκαν από τα κράτη μέλη κατά τη διάρκεια του 2005 στο

¹ COM(2003) 261.

πλαίσιο των τριών πτυχών πολιτικής: κοινωνική ένταξη, συντάξεις, υγεία και μακροχρόνια περίθαλψη. Καθοδηγείται από τις απόψεις που διατυπώθηκαν από τα κράτη μέλη και τους ενδιαφερομένους σχετικά με την αξία της ΑΜΣ και προδιαγράφει τη διάρθρωση των ανταλλαγών ΑΜΣ στο πλαίσιο της μελλοντικής εξορθολογισμένης διαδικασίας².

2. ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΝ ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ.

Η ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με ένα νέο πλαίσιο για την ΑΜΣ αναφέρει τρεις σημαντικές προκλήσεις για τις πολιτικές στους τομείς της κοινωνικής προστασίας και της κοινωνικής ένταξης. Το τμήμα αυτό χρησιμοποιεί το εν λόγω πλαίσιο προκειμένου να επανεξετάσει τις τρέχουσες πολιτικές και να μεταρρυθμίσει τις στρατηγικές.

(α) Προώθηση της κοινωνικής συνοχής και των ίσων ευκαιριών για όλους μέσω επαρκών, προσβάσιμων, οικονομικά βιώσιμων, ευπροσάρμοστων και αποτελεσματικών συστημάτων κοινωνικής προστασίας και πολιτικών κοινωνικής ένταξης

Τα κράτη μέλη πρέπει να επιτύχουν αποτελεσματικά και με καλή σχέση κόστους/αποτελέσματος τους βασικούς κοινωνικούς στόχους και, παράλληλα, να προσαρμοστούν στις νέες προκλήσεις και συνθήκες. Για το σκοπό αυτό, τα κράτη μέλη δαπάνησαν συνολικά το 2003 ποσοστό περίπου 28% του ακαθάριστου ΑΕγχΠ τους για την κοινωνική προστασία, μέγεθος το οποίο αυξήθηκε ελαφρώς, αφού είχε γενικά σταθεροποιηθεί κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών.

Τα συστήματα χρηματικών μεταβιβάσεων (εκτός από τις συντάξεις) ανέρχονται στο 5% του ΑΕγχΠ. Οι προσπάθειες μεταρρύθμισης στον τομέα αυτό επικεντρώνονται κυρίως στην ενίσχυση των κινήτρων για την ανάληψη εργασίας. Η χρήση εργασιακών επιδομάτων για τη στήριξη των εισοδημάτων όσων αναλαμβάνουν (χαμηλόμισθη) εργασία αυξάνεται, μολονότι με αργούς ρυθμούς. Η παροχή κοινωνικής βοήθειας αυξάνεται σε στενή σχέση με τις τοπικώς παρεχόμενες κοινωνικές υπηρεσίες και υπηρεσίες απασχόλησης, ως μέσο για την επίτευξη συνεργειών και τη βελτίωση της αποδοτικότητας των διαθέσιμων πόρων· γίνονται σημαντικές μεταρρυθμιστικές προσπάθειες όσον αφορά τα συστήματα μακροχρόνιας ασθένειας/αναπηρίας, όπου πολλά κράτη λαμβάνουν μέτρα προκειμένου να εξασφαλίσουν ότι τα συστήματα αυτά δεν είναι μια μορφή συγκεκαλυμμένης πρόωρης συνταξιοδότησης, αλλά προωθούν την επιστροφή στην αγορά εργασίας.

Οι δαπάνες σχετικά με τις συντάξεις, οι οποίες έφθασαν στην ΕΕ, κατά μέσο όρο, το 13% του ΑΕγχΠ (το 2003), εξασφάλισαν ότι η μεγάλη ηλικία δεν συνδέεται πλέον με τη φτώχεια ή την εξάρτηση από τα τέκνα. Αυτό επιτεύχθηκε κυρίως μέσω της παροχής δημόσιων συντάξεων, ενώ η επάρκεια του εισοδήματος από τη σύνταξη θα εξακολουθήσει να αποτελεί δημόσια ευθύνη. Η βασική συνταξιοδοτική πρόκληση τώρα, σε μια γηράσκουσα κοινωνία, είναι η αύξηση της πραγματικής ηλικίας συνταξιοδότησης. Συντελούνται μεταρρυθμίσεις στα περισσότερα κράτη μέλη προκειμένου να αναστραφεί η τάση των προηγούμενων δεκαετιών, η οποία μείωσε την πραγματική ηλικία συνταξιοδότησης, για να αντιμετωπιστούν οι μελλοντικές αυξήσεις του προσδόκιμου επιβίωσης. Το δημόσιο διανεμητικό σύστημα συνταξιοδότησης αναμένεται να παραμείνει η κύρια πηγή εισοδήματος των συνταξιούχων

² Βλέπε COM(2005) 706.

στις ερχόμενες δεκαετίες, ενώ, παράλληλα, η συμβολή των ιδιωτικών συνταξιοδοτικών συστημάτων αναμένεται να αυξηθεί σε πολλά αλλά όχι σε όλα τα κράτη μέλη. Η αρχή της αλληλεγγύης εξακολουθεί να είναι σημαντική για τα συνταξιοδοτικά μας συστήματα, εξασφαλίζοντας την πρόσβαση, για όλους τους εργαζομένους, στην παροχή σύνταξης, μια μορφή εγγυημένου ελάχιστου ποσού για τα μεγαλύτερης ηλικίας άτομα, ένα εισόδημα αναπλήρωσης, και, τέλος, την αναγνώριση, στις συντάξεις, του χρόνου που δαπανήθηκε εκτός αγοράς εργασίας (ιδίως για τη φροντίδα των παιδιών ή ηλικιωμένων, καθώς και των περιόδων ανεργίας).

Όσον αφορά την υγειονομική περίθαλψη και τη μακροχρόνια περίθαλψη, όπου οι δαπάνες κυμάνθηκαν κατά μέσο όρο σε ποσοστό 8% του ΑΕγχΠ το 2003, τα κράτη μέλη εξακολουθούν να έχουν ως στόχο την εξασφάλιση της πρόσβασης όλων σε περίθαλψη υψηλής ποιότητας, αναπροσαρμόζοντας παράλληλα τα συστήματά τους στην όλο και περισσότερο αυξανόμενη ζήτηση που σχετίζεται με τη γήρανση, τις προσδοκίες των ασθενών και την τεχνολογική ανάπτυξη. Επιδιώκουν μεγαλύτερη αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα μέσω της αναδιοργάνωσης, του προσδιορισμού προτεραιοτήτων και της ανάπτυξης δομών παροχής κινήτρων στους χρήστες και στους παρόχους. Οι πολιτικές για την προώθηση της υγείας και την πρόληψη των νόσων αναμένεται να διαδραματίσουν αυξανόμενο ρόλο. Προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι οι ανισότητες υγείας δεν αυξάνονται λόγω της έλλειψης πρόσβασης στην περίθαλψη, η αυξανόμενη χρήση συστημάτων επιβάρυνσης του ασφαλισμένου και συμμετοχής του στην κάλυψη του σχετικού κόστους («κοινές πληρωμές») συνοδεύεται από ένα ευρύ σύνολο μειώσεων των αμοιβών, με στόχο τις μειονεκτούσες ομάδες.

Συνεπώς, ο ρυθμός της μεταρρύθμισης στον τομέα της κοινωνικής προστασίας είναι ταχύς. Όπως φαίνεται στην παρούσα επισκόπηση, οι μεταρρυθμίσεις δεν σημαίνουν περικοπές και ο αντίκτυπός τους στην κοινωνική συνοχή πρέπει να παρακολουθείται προσεκτικά. Η άντληση διδαγμάτων από τις χώρες με τη μεγαλύτερη πείρα καταδεικνύει ότι η ορθή ενεργοποίηση, η οποία περιλαμβάνει ολοκληρωμένες και κατά περίπτωση παρεμβάσεις, έχει σημαντικό κόστος και δεν μπορεί να αποτελέσει στρατηγική ταχείας αποκατάστασης.

Για παράδειγμα, η αυξημένη χρήση συστημάτων ελάχιστης σύνταξης με βάση το εισόδημα δεν πρέπει να αποδυναμώνει τα κίνητρα για τη συνταξιοδοτική αποταμίευση. Τα ελάχιστα επίπεδα παροχής κοινωνικής βοήθειας είναι ήδη, στα περισσότερα κράτη μέλη, κάτω από το όριο του κινδύνου φτώχειας, και, από πλευράς κοινωνικής ένταξης, το περιθώριο για την εν προκειμένω προσθήκη όρων και προϋποθέσεων πρέπει να μελετηθούν προσεκτικά. Η αυξανόμενη έμφαση στον καθορισμό όρων για τη χορήγηση επιδομάτων δεν συνοδεύεται, μέχρι σήμερα, από συστηματική παρακολούθηση του αντικτύπου της στις πιο περιθωριοποιημένες ομάδες. Η τάση για αποκέντρωση των αρμοδιοτήτων στο περιφερειακό ή/και τοπικό επίπεδο προσφέρει σημαντικές δυνατότητες για ολοκληρωμένη παροχή κοινωνικής προστασίας και κοινωνικών υπηρεσιών. Εντούτοις, και πάλι ο αντίκτυπος πρέπει να παρακολουθείται. Επίσης, η αξιολόγηση πρέπει να είναι «συνδυασμένη» σε διάφορους τομείς πολιτικής. Έχει ήδη σημειωθεί η αυξανόμενη χρήση των κοινών πληρωμών (συμμετοχή του ασφαλισμένου) στον τομέα της υγείας, συνοδευόμενη από μέτρα ελάφρυνσης του κόστους τους στις ομάδες χαμηλότερου εισοδήματος. Στις πιο πρόσφατες εκθέσεις σχετικά με την ένταξη, ο αντίκτυπος του αυξανόμενου κόστους για την υγεία και την ασφάλιση στον τομέα της υγείας θεωρείται ότι αποτελεί μια όλο και μεγαλύτερη σημαντική πίεση στα άτομα των ομάδων με χαμηλότερο εισόδημα.

(β) Στενή αλληλεπίδραση με τους στόχους της Λισσαβώνας για την επίτευξη μεγαλύτερης οικονομικής ανάπτυξης και περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας και με τη στρατηγική βιώσιμης ανάπτυξης της ΕΕ.

Η αλληλεπίδραση μεταξύ της ΑΜΣ και της αναθεωρημένης διαδικασίας της Λισσαβώνας πρέπει να είναι διπλή – οι πολιτικές κοινωνικής προστασίας και ένταξης πρέπει να στηρίζουν τους στόχους για ανάπτυξη και απασχόληση και οι πολιτικές ανάπτυξης και απασχόλησης πρέπει να στηρίζουν τους κοινωνικούς στόχους. Μεταξύ των κρατών μελών, το Βέλγιο, η Ουγγαρία και η Φινλανδία αποτελούν καλά παραδείγματα αυτής της δυναμικής αλληλεπίδρασης στα εθνικά προγράμματα μεταρρυθμίσεων τους (ΕΠΜ), θέτοντας τους κοινωνικούς στόχους στο επίκεντρο του προγραμματισμού τους με βάση τους στόχους της Λισσαβώνας και δηλώνοντας ότι ο μεσοπρόθεσμος προγραμματισμός τους στον οικονομικό τομέα και στον τομέα της απασχόλησης πρέπει να στηρίζει τη μελλοντική βιωσιμότητα και ανάπτυξη των κοινωνικών πολιτικών τους.

Κοινωνική προστασία και απασχόληση

Η επισκόπηση των εργασιών στις τρεις πτυχές πολιτικής της ΑΜΣ στα εθνικά προγράμματα μεταρρυθμίσεων καταδεικνύει το ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει η κοινωνική προστασία στη βελτίωση της απόδοσης στον τομέα της απασχόλησης. Εντούτοις, δεν υπάρχουν πάντα σαφείς δεσμοί μεταξύ της ΑΜΣ και των ΕΠΜ.

Όσον αφορά την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού, η διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση είναι στο επίκεντρο των στρατηγικών των κρατών μελών, ιδίως αν ληφθεί υπόψη η αυξημένη σημασία που αποδίδουν οι πρόσφατες μεταρρυθμίσεις στη μετάβαση στην εργασία. Στα περισσότερα κράτη μέλη εφαρμόζονται ή καταρτίζονται δραστικές πολιτικές για την αγορά εργασίας και γίνεται αναθεώρηση των συστημάτων φορολόγησης και παροχών. Όπου οι αποδόσεις στον οικονομικό τομέα και στον τομέα της απασχόλησης ήταν καλές και οι μισθοί και τα επιδόματα ήταν συγκριτικά χαμηλά, όπως στις χώρες της Βαλτικής, οι πολιτικές για την απασχόληση και την ένταξη ενσωματώθηκαν, συνδέοντας την αύξηση των επιπέδων των παροχών με αύξηση των ελάχιστων μισθών και ημερομισθίων, προκειμένου να κατανεμηθούν ευρύτερα τα οφέλη της πρόσφατης ανάπτυξης και να ενισχυθούν τα κίνητρα για εργασία.

Πολλά κράτη μέλη υπογραμμίζουν στα ΕΠΜ τους το σημαντικό ρόλο που αναμένεται να διαδραματίσει η μετανάστευση στη στήριξη των αγορών εργασίας τους στο μέλλον. Εντούτοις, η αναγνώριση των προκλήσεων της ενσωμάτωσης των μεταναστών, σημαντικό θέμα στα πρόσφατα ΕΣΔ για την ένταξη, δεν είναι προφανής στα ΕΠΜ.

Οι συνταξιοδοτικές μεταρρυθμίσεις επηρεάζουν άμεσα την απασχόληση, ενισχύοντας τα κίνητρα για μεγαλύτερη διάρκεια του χρόνου εργασίας και περιορίζοντας την πρόωρη αποχώρηση από την αγορά εργασίας. Ενισχύοντας τους δεσμούς μεταξύ εισφορών και παροχών, ενθαρρύνουν επίσης τη δραστηριότητα και τη δηλωμένη εργασία σε ολόκληρο τον κύκλο του επαγγελματικού βίου, αλλά η επιτυχία της προσέγγισης αυτής δεν εξαρτάται μόνο από τις «προτρεπτικές» δομές των συνταξιοδοτικών συστημάτων. Ένα βασικό θέμα για τη μεταρρύθμιση της αγοράς εργασίας και τα μελλοντικά ΕΠΜ είναι να ανοίξουν οι αγορές εργασίας για τους μεγαλύτερης ηλικίας εργαζομένους και να τους βοηθήσουν να παραμείνουν επαγγελματικά ενεργοί μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, και μέσω της αποτελεσματικής χρήσης των ΤΠΕ.

Η καλή υγειονομική περίθαλψη βελτιώνει την ποσότητα και την ποιότητα του εργατικού δυναμικού, ιδίως την απασχολησιμότητα των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας. Επιπλέον, οι τομείς της υγείας και της μακροχρόνιας περίθαλψης είναι μεγάλοι εργοδότες και θα γίνουν ακόμη περισσότερο στο μέλλον. Τα κράτη μέλη έδωσαν μεγάλη έμφαση στις προκαταρκτικές δηλώσεις πολιτικής τους στην πρόκληση της εξασφάλισης επαρκών ανθρωπίνων πόρων προκειμένου να ανταποκριθούν στη μελλοντική ζήτηση στον τομέα. Ο τρόπος που τα συστήματα διαχειρίζονται τη μελλοντική παροχή περίθαλψης (και μέσω της αποτελεσματικής χρήσης των νέων τεχνολογιών) θα έχει σημαντικές συνέπειες για την απασχόληση. Η ισορροπία μεταξύ της ανεπίσημης περίθαλψης (εντός των οικογενειών, εκτός της αγοράς εργασίας) και της επίσημης περίθαλψης (μέσω κοινωνικών υπηρεσιών ή μηχανισμών της αγοράς) θα έχει σημαντικό αντίκτυπο στην προσφορά εργατικού δυναμικού, ιδίως γυναικών. Τα θέματα υγείας αναφέρεται, σε γενικές γραμμές, ότι διαδραματίζουν κάποιο ρόλο στις μελλοντικές στρατηγικές πολλών νέων κρατών μελών, και ιδίως της Ουγγαρίας.

Κοινωνική προστασία και ανάπτυξη

Οι δεσμοί μεταξύ θεμάτων κοινωνικής προστασίας και ανάπτυξης μπορούν να καθοριστούν με σαφήνεια στον τομέα των συντάξεων. Οικονομικά υγιή δημόσια συνταξιοδοτικά συστήματα και βιώσιμα δημόσια οικονομικά αλληλοενισχύονται, πράγμα που, με τη σειρά του, υποστηρίζει τη μακροπρόθεσμη οικονομική απόδοση. Υπάρχει γενική αναγνώριση της σημασίας ενός υγιούς πληθυσμού - τόσο του πληθυσμού στο σύνολό του όσο και της ομάδας των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας ειδικότερα - για την οικονομική ανάπτυξη. Όσον αφορά την πολιτική ένταξης, ο αποκλεισμός ατόμων και ομάδων, όπως οι μετανάστες και οι εθνικές μειονότητες, από τη συμμετοχή στην εργασία και την κοινωνία, αποτελεί απώλεια πόρων, που πρέπει να αντιμετωπιστεί τόσο για οικονομικούς λόγους όσο και για λόγους κοινωνικής δικαιοσύνης. Παράλληλα, η βιωσιμότητα των συστημάτων κοινωνικής προστασίας εξαρτάται από τις προοπτικές ανάπτυξης και, ως εκ τούτου, από την επιτυχία των εθνικών στρατηγικών μεταρρύθμισης για την προώθηση της ανταγωνιστικότητας και της παραγωγικότητας.

Η στρατηγική της ΕΕ για την αειφόρο ανάπτυξη³ περιγράφει τις μακροπρόθεσμες φιλοδοξίες της ευρωπαϊκής κοινωνίας και τις απειλές και προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπιστούν προκειμένου να υλοποιηθούν οι εν λόγω φιλοδοξίες. Οι ανησυχίες σχετικά με την κοινωνική πολιτική αποτελούν μέρος τόσο των φιλοδοξιών (π.χ. για συνεκτική κοινωνία) όσο και των προκλήσεων (π.χ. διαφορές μεταξύ πλούσιων και φτωχών· γηράσκουσα κοινωνία). Η προοπτική βιωσιμότητας εντάσσει με σαφήνεια τις μακροπρόθεσμες διαστάσεις των πολιτικών κοινωνικής προστασίας και κοινωνικής ένταξης στο πολιτικό πλαίσιο, δίνοντας πρόσθετη ώθηση στην εστίαση στην παιδική φτώχεια, μέσω της οποίας η φτώχεια και ο αποκλεισμός μεταφέρονται από γενιά σε γενιά και οι μελλοντικοί άνθρωποι πόροι της Ευρώπης ελαττώνονται. Γενικότερα, αναγνωρίζει την ανάγκη εστίασης της ΑΜΣ στη βιωσιμότητα.

(γ) Ενίσχυση της διακυβέρνησης, της διαφάνειας και της συμμετοχής των ενδιαφερομένων στο σχεδιασμό, την εφαρμογή και την παρακολούθηση της πολιτικής

Ένα από τα βασικά προβλήματα πολιτικής που ανακύπτουν από τις εργασίες στο πλαίσιο της ΑΜΣ είναι ότι η χάραξη και η εφαρμογή των πολιτικών αποδίδουν εάν όλοι οι κρατικοί παράγοντες, κλάδοι και επίπεδα συνεργάζονται. Η ΑΜΣ είχε κάποιον αντίκτυπο στην

³ COM(2001) 264 και COM(2005) 37.

ενίσχυση αυτού του μηνύματος, ιδίως στον τομέα της κοινωνικής ένταξης. Όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ10 έχουν δημιουργήσει νέες δομές για τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στο σχεδιασμό της κοινωνικής πολιτικής τους. Η εφαρμογή των ΕΣΔ της ΕΕ15 αποκαλύπτει ένα ευρύ φάσμα μέτρων για τη βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ κεντρικών, περιφερειακών και τοπικών αρχών. Υπάρχουν σαφείς αποδείξεις ότι τα κράτη μέλη μαθαίνουν το ένα από το άλλο. Η καλή διακυβέρνηση περιλαμβάνει επίσης το στόχο της συνεκτίμησης των θεμάτων της κοινωνικής ένταξης στη χάραξη της δημόσιας πολιτικής, (συμπεριλαμβανομένης της κατάρτισης του προϋπολογισμού), καθώς επίσης την εντονότερη αξιολόγηση και παρακολούθηση. Και στους δύο αυτούς τομείς υπάρχει πρόοδος, αλλά περιορισμένη.

Όσον αφορά τις συντάξεις, είναι σημαντικό οι μεταρρυθμίσεις, δεδομένου του μακροπρόθεσμου αντίκτυπού τους, να βασίζονται σε συναίνεση. Χρειάζεται διαφάνεια στη λήψη αποφάσεων ώστε να εξασφαλίζεται για τους πολίτες η βεβαιότητα και η κατανόηση όσον αφορά το, συχνά περίπλοκο, έργο του προγραμματισμού της συνταξιοδότησης. Οι δεσμεύσεις για αυτόματους ή τακτικούς μηχανισμούς επανεξέτασης βοηθούν τους πολίτες να προγραμματίσουν. Η μεγαλύτερη αποκέντρωση των ταμείων και οι περισσότερες επιλογές όσον αφορά τους επενδυτικούς φορείς ή τις ηλικίες συνταξιοδότησης αυξάνουν την περιπλοκότητα και πρέπει να συνοδεύονται από μέσα ενημέρωσης και καθοδήγησης των πολιτών.

Σε επίπεδο συστημάτων, ο τομέας της υγείας παρουσιάζει μεγάλη περιπλοκότητα όσον αφορά τους ρόλους των ασφαλιστών και των παρόχων ασφαλιστικών υπηρεσιών και των κεντρικών και περιφερειακών/τοπικών αρχών. Η διασύνδεση μεταξύ παρόχων υπηρεσιών υγείας και παρόχων περίθαλψης θα είναι όλο και περισσότερο σημαντική για τον αποτελεσματικό συντονισμό. Η σαφήνεια όσον αφορά τους ρόλους των διαφόρων ιδρυμάτων και ο καλός συντονισμός μεταξύ τους είναι ουσιαστικής σημασίας. Οι σχέσεις μεταξύ των φορέων χάραξης πολιτικής και των πολιτών είναι, επίσης, σημαντικές, λαμβανομένων υπόψη των υψηλών προσδοκιών των πολιτών όσον αφορά τα συστήματα υγείας και της έμφασης που αποδίδουν όλα τα κράτη μέλη στην προώθηση της πρόληψης, των υγιών τρόπων ζωής και της υγιούς γήρανσης.

3. ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΠΤΥΧΕΣ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΑΜΣ

3.1. Καταπολέμηση της φτώχειας και του αποκλεισμού: έντονη προσπάθεια αλλά κενό εφαρμογής

Η εφαρμογή των εθνικών σχεδίων δράσης (ΕΣΔ) τα οποία υποβλήθηκαν από την ΕΕ15 και οι επικαιροποιήσεις των ΕΣΔ (που υποβλήθηκαν από τέσσερα κράτη της ΕΕ10) σημειώνουν πρόοδο σε διάφορους τομείς, αλλά, σε ένα πλαίσιο οικονομικής απόδοσης που είναι, στην καλύτερη περίπτωση, ανομοιογενές, δεν υπάρχει σημαντική βελτίωση της κατάστασης. Φαίνεται σαφώς ότι υπάρχει στην αναθεώρηση της Λισσαβώνας κενό εφαρμογής μεταξύ των δεσμεύσεων που έχουν αναλάβει για τους κοινούς στόχους και της προσπάθειας υλοποίησής τους μέσω συγκεκριμένων πολιτικών.

Η ανάλυση των εκθέσεων του 2005 επιβεβαιώνει τις επτά βασικές προτεραιότητες πολιτικής οι οποίες προσδιορίστηκαν στην κοινή έκθεση του περασμένου έτους· αυτές είναι: η αύξηση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας, ο εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, η αντιμετώπιση των μειονεκτημάτων στην εκπαίδευση και την κατάρτιση, η εξάλειψη της παιδικής φτώχειας και η ενίσχυση της παροχής βοήθειας στις οικογένειες, η

εξασφάλιση αξιοπρεπούς στέγασης, η βελτίωση της πρόσβασης σε υπηρεσίες υψηλής ποιότητας και η εξάλειψη των διακρίσεων, καθώς επίσης η αύξηση της ενσωμάτωσης των ατόμων με αναπηρία, των εθνικών μειονοτήτων και των μεταναστών. Οι εκθέσεις υπογραμμίζουν επίσης τη συγκέντρωση πολλαπλών μειονεκτημάτων σε ορισμένες αστικές και αγροτικές κοινότητες και μεταξύ ορισμένων ομάδων. Τα κράτη μέλη πρέπει να αναπτύξουν ολοκληρωμένους και συντονισμένους τρόπους αντίδρασης στα πολλαπλά μειονεκτήματα και τις ανάγκες των ομάδων ιδιαίτερου κινδύνου όπως τα άτομα με αναπηρία, οι μετανάστες και οι εθνικές μειονότητες (συμπεριλαμβανομένων των Ρόμα), οι άστεγοι, οι πρώην κρατούμενοι, τα εξαρτημένα άτομα και τα απομονωμένα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας. Χρειάζεται να υπάρξει καλύτερη πρόσβαση στο κύριο σύστημα και, όπου απαιτείται, να ληφθούν επικεντρωμένα μέτρα.

Τρεις είναι οι επικρατέστερες τρέχουσες εξελίξεις· συγκεκριμένα: οι προκλήσεις που συνδέονται με την αύξηση της μετανάστευσης· η αύξηση του κόστους υγείας και ασφάλισης· και η ανάγκη για παροχή υγειονομικής περίθαλψης με λογικό κόστος για τα παιδιά, τα άτομα με αναπηρία και τα εξαρτώμενα ηλικιωμένα άτομα στο πλαίσιο τόσο της δημογραφικής αλλαγής όσο και της αυξανόμενης συμμετοχής των γυναικών στο εργατικό δυναμικό.

Οι προκλήσεις για το μέλλον περιλαμβάνουν την ανάγκη για *ολοκληρωμένη αντιμετώπιση* – δηλ. καλύτερη ενσωμάτωση των ΕΣΔ στη χάραξη εθνικής πολιτικής, συμπεριλαμβανομένων των δημοσιονομικών διαδικασιών, και την αναθεωρημένη διαδικασία της Λισσαβώνας· καλύτερη *διακυβέρνηση* – δηλ. καλύτερη κινητοποίηση των παραγόντων και ενίσχυση των δεσμών μεταξύ διαφόρων επιπέδων (εθνικό, περιφερειακό και τοπικό) του κρατικού μηχανισμού και σαφέστερες αρμοδιότητες όσον αφορά την εφαρμογή, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση· και ενίσχυση των δεσμών μεταξύ των ΕΣΔ για την ένταξη και των *διαρθρωτικών ταμείων*, ιδίως του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης.

3.2. Επαρκείς και βιώσιμες συντάξεις: οι μεταρρυθμιστικές προσπάθειες συνεχίζονται.

Ο δεύτερος γύρος των εκθέσεων εθνικών στρατηγικών σχετικά με τις συντάξεις, που υποβλήθηκε τον Ιούλιο του 2005, καταδεικνύει ουσιαστική πρόοδο στις μεταρρυθμίσεις⁴ από την κοινή έκθεση του 2003 και μετά. Οι εν λόγω εκθέσεις υπογραμμίζουν τις αλληλοσυνδέσεις μεταξύ των τριών γενικών στόχων επάρκειας, βιωσιμότητας και εκσυγχρονισμού. Για να είναι οι μεταρρυθμιστικές στρατηγικές επιτυχείς, πρέπει να υπάρχουν και να συνεκτιμώνται και τα τρία στοιχεία.

Προκειμένου να εξασφαλίσουν επαρκή και βιώσιμα συνταξιοδοτικά συστήματα, τα κράτη μέλη εφαρμόζουν την τριπλή στρατηγική μείωσης του δημόσιου χρέους, μεταρρύθμισης των συντάξεων και αύξησης της απασχόλησης. Μολονότι ορισμένα κράτη μέλη στοχεύουν στη μείωση του δημόσιου χρέους προκειμένου να δημιουργήσουν περιθώρια για την εξασφάλιση της βιωσιμότητας των συνταξιοδοτικών συστημάτων, μόνο λίγα κράτη έχουν επιτύχει να το υλοποιήσουν τα τελευταία έτη. Τα κράτη μέλη δραστηριοποιούνται επίσης με στόχο την αύξηση της απασχόλησης και πολλά έχουν πραγματοποιήσει μεταρρυθμίσεις οι οποίες άρχισαν να αποδίδουν υψηλότερα ποσοστά απασχόλησης των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας: τα αντικίνητρα για μεγαλύτερη παραμονή στην εργασία έχουν μειωθεί και τα κίνητρα για

⁴ Για περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με τις εκθέσεις εθνικών στρατηγικών 2005, βλέπε έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής σχετικά με τις επαρκείς και βιώσιμες συντάξεις [SEC(2006) XXXX].

παραμονή στον ενεργό επαγγελματικό βίο έχουν αυξηθεί. Οι δεσμοί μεταξύ εισφορών και παροχών έχουν ενισχυθεί και το προσδόκιμο επιβίωσης έχει ληφθεί περισσότερο υπόψη στον τρόπο υπολογισμού των συντάξεων. Οι πρόσφατες μεταρρυθμίσεις τείνουν να οδηγήσουν σε μείωση των ποσοστών αναπλήρωσης σε μια δεδομένη ηλικία, πράγμα που, ωστόσο, μπορεί να αντισταθμιστεί από την αύξηση της διάρκειας του επαγγελματικού βίου και την αύξηση της αποταμίευσης, διατηρώντας έτσι το στόχο του επαρκούς εισοδήματος και της αποφυγής της φτώχειας των συνταξιούχων και εξασφαλίζοντας ένα λογικό εισόδημα για τους συνταξιούχους. Ορισμένα κράτη μέλη αυξάνουν το επίπεδο των εγγυημένων ελάχιστων συντάξεων. Πολλά αναγνωρίζουν τις περιόδους εργασίας παροχής φροντίδας για τον υπολογισμό των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων. Αναπτύχθηκε η παροχή επικουρικών συντάξεων, η οποία σε ορισμένα κράτη μέλη αναμένεται να συμβάλει σημαντικά στη διατήρηση του βιοτικού επιπέδου των συνταξιούχων, και το σχετικό νομοθετικό πλαίσιο ενισχύθηκε. Μολονότι η συμβολή των ιδιωτικών συνταξιοδοτικών συστημάτων προβλέπεται να αυξηθεί κατά τις επόμενες δεκαετίες, σε όλα σχεδόν τα κράτη μέλη τα δημόσια διανεμητικά συστήματα θα παραμείνουν η κύρια συνταξιοδοτική πηγή. Διατυπώθηκαν ανησυχίες σχετικά με άνιση πρόσβαση στις ιδιωτικές συντάξεις και ορισμένα κράτη μέλη επανεξετάζουν εν προκειμένω τις πολιτικές τους, συμπεριλαμβανομένης της παροχής σημαντικών φορολογικών κινήτρων για τους χαμηλόμισθους εργαζομένους. Ενόψει της μεγαλύτερης χρήσης ιδιωτικών συνταξιοδοτικών συστημάτων, τα κράτη μέλη επιχειρούν τη νομοθετική ρύθμιση και την παρακολούθηση των συστημάτων αυτών, προκειμένου να προωθήσουν την ευχερέστερη πρόσβαση και την προβλεψιμότητα των παροχών τους.

Ένα νέο χαρακτηριστικό των πρόσφατων μεταρρυθμίσεων είναι η καθιέρωση αυτόματων ή ημιαυτόματων μηχανισμών αναθεώρησης, οι οποίοι εξασφαλίζουν την περιοδική παρακολούθηση των πηγών πίεσης στο συνταξιοδοτικό σύστημα, ιδίως των δημογραφικών τάσεων, και επιβάλλουν τη συζήτηση σχετικά με τα δυνητικά πολιτικά μέτρα αντιμετώπισής τους. Τέτοιοι μηχανισμοί προάγουν τη διαφάνεια των συνταξιοδοτικών συστημάτων και, μαζί με την πληροφόρηση των πολιτών όσον αφορά τα συνταξιοδοτικά τους δικαιώματα, δημιουργούν κλίμα εμπιστοσύνης του κοινού.

3.3. Υγεία και μακροχρόνια περίθαλψη: τα πρώτα βήματα υπογραμμίζουν τη σημασία των ζητημάτων αυτού του τομέα

Μετά την απόφαση του Συμβουλίου του 2004 να επεκταθεί η ΑΜΣ στους τομείς της υγείας και της μακροχρόνιας περίθαλψης, τα κράτη μέλη υπέβαλαν εθνικές προκαταρκτικές δηλώσεις πολιτικής την άνοιξη του 2005. Οι εκθέσεις αυτές προσδιόρισαν τα θέματα για περαιτέρω εργασίες και συνέβαλαν στην πρόταση της Επιτροπής για κοινούς στόχους⁵.

Ο στόχος της εξασφάλισης πρόσβασης εξακολουθεί να αποτελεί θεμελιώδη πρόκληση. Εξακολουθούν να υπάρχουν σοβαρές ανισότητες, που συνδέονται με την ανεπαρκή προσφορά, τα γεωγραφικά εμπόδια και το φύλο, όπως και διαφορές σχετικά με τον τρόπο συμμετοχής των κοινωνικοοικονομικών ομάδων στα συστήματα υγείας, καθώς και τα αποτελέσματα υγείας που προκύπτουν. Σε σχέση με τη μακροχρόνια περίθαλψη, η τρέχουσα προσφορά θεωρείται ήδη ανεπαρκής και θα γίνει ακόμη περισσότερο, δεδομένης της δημογραφικής εξέλιξης. Εντούτοις, μόνο ορισμένα κράτη μέλη έχουν ενσωματώσει τη μελλοντική πρόκληση σχετικά με την περίθαλψη στα συστήματα κοινωνικής προστασίας τους ή έχουν διευρύνει τις κοινωνικές υπηρεσίες προκειμένου να την αντιμετωπίσουν. Η

⁵ Βλέπε υπόμνημα της Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας, *Εξέταση των προκαταρκτικών δηλώσεων εθνικής πολιτικής σχετικά με την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και τη μακροχρόνια περίθαλψη*, 2005.

πρόκληση της ανάπτυξης των ανθρώπινων πόρων προκειμένου να στηριχθούν οι υπηρεσίες υγείας και μακροχρόνιας περίθαλψης ενόψει τόσο της αυξημένης ζήτησης όσο και του ανεπαρκούς εργατικού δυναμικού είναι, επίσης, γενικά εμφανής. Μια κοινή αντίδραση είναι η έμφαση που δίνεται στην προώθηση της πρόληψης, των υγιών τρόπων ζωής και της υγιούς γήρανσης. Όσον αφορά την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών, οι μεταρρυθμίσεις προωθούν την ανάπτυξη δεικτών και την καθιέρωση προτύπων ποιότητας, κατευθυντήριων γραμμών πρακτικής και συστημάτων αξιολόγησης. Τέτοιες προσεγγίσεις θα προωθήσουν επίσης τη μείωση του κόστους. Η συμμετοχή των ασθενών και η αύξηση των επιλογών θεωρούνται μέσα ενίσχυσης της ποιότητας. Η τεχνολογία προσφέρει σαφείς δυνατότητες για τη βελτίωση της ποιότητας, αλλά ο αντίκτυπός της όσον αφορά το κόστος απαιτεί παρακολούθηση.

Οι προσπάθειες των κρατών μελών να εξασφαλίσουν οικονομική βιωσιμότητα επικεντρώνονται σε μεγάλο βαθμό στην αύξηση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας. Οι μεταρρυθμίσεις υπογραμμίζουν την ανάγκη συνοχής και καλύτερου συντονισμού μεταξύ των διαφόρων ειδών περίθαλψης, αποφεύγοντας τις μη αναγκαίες παρεμβάσεις. Οι οικογενειακοί ιατροί διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο όσον αφορά τις θεραπευτικές, καθοδηγητικές και προληπτικές υπηρεσίες τους. Οι δράσεις σ' αυτό τον τομέα αναμένεται να επηρεάσουν επίσης θετικά την πρόσβαση και την ποιότητα. Οι πολιτικές βιωσιμότητας στοχεύουν, επιπλέον, στην αύξηση των κινήτρων προκειμένου οι πάροχοι και οι χρήστες να χρησιμοποιούν τους πόρους με ορθολογικό τρόπο, προωθώντας την ευαισθητοποίηση σχετικά με το κόστος (επιμερισμός του κόστους) και τη χρήση της πρωτοβάθμιας περίθαλψης. Η μεγαλύτερη χρήση νομοθετικά ρυθμισμένου ανταγωνισμού αναμένεται να επιφέρει κέρδη κόστους και ποιότητας.

Προώθηση της ΑΜΣ σε εξορθολογισμένο πλαίσιο: βασικά μηνύματα

Από την παραπάνω ανάλυση μπορούν να αντληθούν τα ακόλουθα βασικά μηνύματα:

- Πρέπει να υπάρξει μια πιο στρατηγική προσέγγιση στην κατάρτιση των ΕΣΔ για την ένταξη, ούτως ώστε η σχετική πολιτική να είναι ακριβέστερη, συστηματικότερη και διαφανέστερη. Η ΑΜΣ πρέπει να εστιαστεί σε μεγάλο βαθμό στη φτώχεια των παιδιών και των οικογενειών τους. Ο πολλαπλός αποκλεισμός που αντιμετωπίζουν οι νέοι από εθνικές μειονότητες σε φτωχές γειτονίες απαιτεί επίσης αυξημένη προσοχή. Σ' αυτό το πλαίσιο, πρέπει να υπογραμμιστεί ο θεμελιώδης ρόλος της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, προκειμένου να παύσει η μεταβίβαση της φτώχειας από γενιά σε γενιά.
- Τα ΕΕΣ για τις συντάξεις υπογραμμίζουν τις διασυνδέσεις μεταξύ των τριών γενικών στόχων, δηλ. της επάρκειας, της βιωσιμότητας και του εκσυγχρονισμού, και των συνεργειών και των αλληλεπιδράσεων μεταξύ τους. Προκειμένου να είναι επιτυχείς οι μεταρρυθμιστικές στρατηγικές, κυρίως όσον αφορά την αντιμετώπιση της αύξησης του προσδόκιμου επιβίωσης, πρέπει να υπάρχουν και να συνεκτιμώνται και τα τρία στοιχεία. Οι μεταρρυθμίσεις πρέπει να εξακολουθήσουν να εξαλείφουν τα αποτρεπτικά στοιχεία (αντικίνητρα) και να ενισχύουν τα κίνητρα για μεγαλύτερη διάρκεια του χρόνου εργασίας, ενώ πρέπει να συμπληρώνονται από την επίτευξη προόδου όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο οι εργοδότες και οι αγορές εργασίας αντιμετωπίζουν τους εργαζομένους μεγαλύτερης ηλικίας. Αυτό θα συμβάλει σημαντικά στη διατήρηση της επάρκειας και του βιοτικού επιπέδου, καθώς και στην καταπολέμηση της φτώχειας των συνταξιούχων. Πρέπει να παρακολουθηθεί προσεκτικά η τάση για μείωση των ποσοστών αναπλήρωσης που παρέχονται από τις συντάξεις, καθώς και ο σχεδιασμός των κινήτρων για μεγαλύτερη

διάρκεια του χρόνου εργασίας, πράγμα που πρέπει να αφορά και τους δυνητικούς δικαιούχους ελάχιστων συντάξεων.

- Ο εκσυγχρονισμός των συνταξιοδοτικών συστημάτων πρέπει να λάβει καλύτερα υπόψη τις νέες μορφές εργασίας και τις διακοπές σταδιοδρομίας, ιδίως για λόγους περίθαλψης, και να εξασφαλίσει ότι οι γυναίκες θα μπορούν να θεμελιώνουν τα δικά τους συνταξιοδοτικά δικαιώματα. Η ανάπτυξη των ιδιωτικών συνταξιοδοτικών συστημάτων μπορεί να συμπληρώσει τα δημόσια συστήματα, αλλά πρέπει να εξασφαλιστούν το λογικό κόστος και η ασφάλεια. Οι τακτικές αναθεωρήσεις επιτρέπουν στα συστήματα να προσαρμόζονται, ενώ η πληροφόρηση σχετικά με τα συνταξιοδοτικά δικαιώματα των ατόμων βοηθά στη δημιουργία κλίματος εμπιστοσύνης.
- Με βάση τα σωστά πρώτα βήματα, οι μελλοντικές ανταλλαγές σχετικά με την υγεία και τη μακροχρόνια περίθαλψη πρέπει να επικεντρώνονται στο πώς θα εξασφαλιστεί η πρόσβαση και θα μειωθούν οι ανισότητες· στην προσαρμογή στις εξελισσόμενες ανάγκες και στην αύξηση των επιλογών και της συμμετοχής των ασθενών· στην προώθηση της ποιότητας· στην εξασφάλιση επαρκούς χρηματοδότησης για αποτελεσματικά συστήματα· στην ενίσχυση των κινήτρων για τους χρήστες και τους παρόχους για την ορθολογική χρήση των πόρων· στην προώθηση της πρόληψης, των ενεργών τρόπων ζωής και της υγιούς γήρανσης· και στην ανάπτυξη στρατηγικών για τους ανθρώπινους πόρους προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι μελλοντικές ελλείψεις προσωπικού. Υπάρχουν σημαντικές προκλήσεις σε σχέση με τη μακροχρόνια περίθαλψη: η εκτίμηση των μελλοντικών αναγκών και η ανάπτυξη των απαραίτητων μηχανισμών παροχής και χρηματοδότησης.
- Η πρόκληση της εξασφάλισης ότι η ΑΜΣ αλληλεπιδρά αποτελεσματικά με την αναθεωρημένη διαδικασία της Λισσαβώνας είναι ουσιαστικής σημασίας. Η Επιτροπή και τα κράτη μέλη πρέπει να αναπτύξουν το κατάλληλο πλαίσιο προκειμένου να εξασφαλίσουν καλύτερη αλληλεπίδραση, συμπεριλαμβανομένων δεικτών για τη μέτρησή της. Θα απαιτηθεί, π.χ., η αξιολόγηση του βαθμού στον οποίο οι ευκαιρίες απασχόλησης προσφέρονται και στις ομάδες με το μεγαλύτερο κίνδυνο φτώχειας (π.χ. άνεργα νοικοκυριά, ιδιαιτέρως μακροχρόνια άνεργοι, μονογονικές οικογένειες, μεγάλες οικογένειες, νέοι που διατρέχουν κίνδυνο, εθνικές μειονότητες, άτομα με αναπηρία) και του τρόπου με τον οποίο οι μεταρρυθμίσεις για την προώθηση της απασχόλησης τις επηρεάζουν.
- Όσον αφορά τα συστήματα κοινωνικής προστασίας συνολικά, πρέπει να υπάρξει μια μακροπρόθεσμη και σφαιρική προσέγγιση, η οποία θα επικεντρώνεται στη βιωσιμότητα ως πρόκληση, και όχι μόνο για τις συντάξεις και την υγεία· στους δείκτες για την παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας των συστημάτων, των πολιτικών και των μηχανισμών χρηματοδότησης· και στην κατανομή των δαπανών στους διάφορους κλάδους και στις ισορροπίες που πρέπει να υπάρχουν μεταξύ δημόσιας παροχής και προσωπικής μέριμνας.